

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**з навчальної дисципліни «Фінансовий облік II»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Облік і аудит

за темою № 1 - Облік короткострокових зобов'язань

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу
Протокол від 22.08.2022 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління
(протокол від 15.08.2022 № 1)

Розробники:

1. Викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст вищої категорії, викладач – методист Бондаренко Л.Ф.

Рецензенти:

1. Завідуюча кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування Кременчуцького інституту ВНЗ "Університет імені Альфреда Нобеля", к.е.н., доцент, Єфременко А.Г.
2. Викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Харченко М.В.

План лекції:

1. Визнання та оцінка зобов'язань
2. Облік короткострокових кредитів
3. Облік операцій з короткостроковими векселями виданими
4. Облік зобов'язань за розрахунками з постачальниками
5. Облік поточних зобов'язань за розрахунками
6. Облік інших короткострокових зобов'язань

Рекомендована література:

Основна література:

1. Атамас П.Й. Фінансовий облік: практикум. — К.: ЦУЛ, 2017. — 444 с.
2. Бондаренко Л.Ф., Кравченко Н.В. Фінансовий облік II. — Кременчук: КЛК НАУ, 2015. — 107 с.
3. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік. Підручник. — Тернопіль: ТНЕУ, 2016. — 480 с.
4. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Л.М. Янчева, Н.С. Акімова, О.В. Топоркова, Т.А. Наумова, Л.О. Кирильєва, Н.С. Герасимова, М.О. Ільченко. — Х.: ХДУХТ, 2015. — 448 с.
5. Верига Ю.А., Плаксієнко В.Я., Кулик В.А., Карпенко Є.А. Облік, оподаткування та аудит. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2019. — 509 с.
6. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романі Р.В. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2016. — 424 с.
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
8. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В. Фінансовий облік: підручник. — 4-те вид. [доп. і перероб.]. — Тернопіль: ТНЕУ, 2017. — 451 с.
9. Лисиченко О.О., Атамас П.Й., Атамас О.П. Фінансовий облік: навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2018. — 356 с.
10. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. №433 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
11. Нашкєрська Г.В. Фінансовий облік. — К.: Кондор, 2014. — 504 с.
12. Островерха Р.Е. Організація обліку. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2017. — 568 с.
13. Плаксієнко В.Я., Назаренко І.М., Гаркуша С.А. Безпаперова бухгалтерія на підприємстві. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2018. — 252 с.
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000р. №20 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.ua/>

15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
16. Сльозко Т.М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень. Теорія і практика. — К.: ЦУЛ, 2017. — 304 с.
17. Слюсаренко В.Є. Практикум з бухгалтерського обліку. — К.: ЦУЛ, 2017. — 388 с.
18. Сук Л.К., Сук П.Л. С. Фінансовий облік: навчальний посібник. — К.: «Знання», 2015. — 647 с.
19. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність. — К.: Алерта, 2013. — 982 с.

Допоміжна література:

1. Блакита Г.В. Бухгалтерський облік. Практикум. — К.: ЦУЛ, 2010. — 152 с.
2. Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. — К.: ЦУЛ, 2010. — 536 с.
3. Дробязко С.І., Козир Т.М., Холод С.Б. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу. Навч. посіб. / за заг. ред. П.Й. Атамаса. — К.: ЦУЛ, 2012. — 416 с.
4. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2012. — 368 с.
5. Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення. — К.: ЦУЛ, 2014. — 600 с.
6. Лень В.С. Фінансовий облік: навчальний посібник. — К.: Академія, 2011. — 608 с.
7. Лишиленко О.В. Фінансовий облік. Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 712 с.
8. Огійчук М.Ф. та ін. Практикум з фінансового та управлінського обліку за національними стандартами. — К.: ТОВ "Алерта", 2013. — 608 с.
9. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами, за Податковим кодексом України: підручник. — К.: Алерта, 2011. — 1044 с.
10. Орлова В.К., Орлів М.С., Хома С.В. Фінансовий облік. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2010. — 510 с.
11. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
12. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік. — К.: ЦУЛ, 2013. — 688 с.
13. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: Навчальний посібник. — К.: Знання, 2012. — 647 с.
14. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність. — К.: Алерта, 2013. — 982 с.
15. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах

України: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – 5-те вид., доповнене й перероблене. — К.: А.С.К., 2010. – 784 с.

16. Шара Є.Ю. Фінансовий облік 2. — К.: Центр учбової літератури, 2012. – 398 с.

17. Шара Є.Ю., Андрієнко О.М., Жидеєва Л.І. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік. Навчальний посібник. — К.: ЦУЛ, 2011. – 424 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт «Вісник податкової служби України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua>.
3. Офіційний сайт журналу «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vobu.ua>
4. Офіційний сайт журналу «Дебет-Кредит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dtkt.com.ua>
5. Офіційний сайт журналу «Податки і бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua>

1. Визнання та оцінка зобов'язань

Згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання» зобов'язання визнається:

- якщо його оцінка може бути достовірно визначена,
- існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення.

Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

З метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяються на:

- довгострокові;
- поточні;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів.

Поточні зобов'язання - зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Операційний цикл - проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів (еквівалентів грошових коштів) від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Поточні зобов'язання:

- короткострокові кредити банків;
- поточна кредиторська заборгованість за:
 - довгостроковими зобов'язаннями - сума довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу;

- товари, роботи, послуги - сума заборгованості постачальникам і підрядчикам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями);

- розрахунками з бюджетом - заборгованість підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства;

- зі страхування - сума заборгованості за відрахуваннями до пенсійного фонду за єдиним внеском на соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників;

- з оплати праці - заборгованість підприємства з оплати праці, включаючи депоновану заробітну плату;

- поточні забезпечення – це поточні зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу;

- інші поточні зобов'язання - суми зобов'язань, які не можуть бути включеними до перерахованих поточних зобов'язань (зокрема, кредитове сальдо субрахунку 644 «Податковий кредит», 372 «Розрахунки з підзвітними особами» тощо).

Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення.

Довгострокові зобов'язання - всі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями.

До *довгострокових* зобов'язань належать:

- довгострокові кредити банків;
- інші довгострокові зобов'язання;
- відстрочені податкові зобов'язання;
- довгострокові забезпечення.

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю.

2. Облік короткострокових кредитів

Кредит – це економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником з приводу одержання останнім позики в грошовій або товарній формі на умовах повернення в певний строк зі сплатою відсотку.

Облік короткострокових кредитів ведеться на рахунку **60 «Короткострокові позики»** за відповідними субрахунками. Облік ведеться у національній та іноземній валютах за кредитами банків, строк повернення яких не перевищує 12 місяців з дати балансу, та за позиками, термін погашення яких минув.

За кредитом рахунку відображаються суми одержаних кредитів (позик), за дебетом - сума їх погашення та переведення до довгострокових зобов'язань у разі відстрочення кредитів (позик).

Короткострокові кредити, строк погашення яких минув (але який менше строку позовної давності), повинні бути відображені у складі простроченої заборгованості.

Підставою для складання проведення є виписки з рахунків у банках підприємства-позичальника, виписки з позикового рахунка, довідки бухгалтерії тощо.

Облік короткострокових позик ведеться в **Журналі №2 «Облік довгострокових та короткострокових позик»** за кредитом рахунку 60.

В балансі заборгованість за короткостроковими кредитами відображається в III розділі пасиву у рядку **1600 «Короткострокові кредити банків»**.

Кореспонденція рахунків з обліку отриманих короткострокових позик

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Отримання і зарахування кредиту на рахунок підприємства позичальника:		
	— у національній валюті	311	601
	— в іноземній валюті	312	602
2.	Нарахування відсотків за кредит	951	684
3.	Сплата відсотків за кредит	684	311
4.	Погашення кредиторської заборгованості підприємством за короткостроковим кредитом:		
	— у національній валюті	601	311
	— в іноземній валюті	602	312
5.	Погашення заборгованості за рахунок кредиту (овердрафт):		
	— перед бюджетом	641	
	— ЄСВ	651	601
	— перед постачальниками	631	
6.	Відображення у складі простроченої заборгованості короткострокових кредитів, строк погашення яких минув (але який менше строку позовної давності):		
	— у національній валюті	601	605
	— в іноземній валюті	602	606

3. Облік операцій з короткостроковими векселями виданими

Вексель (нім. - заміна, обмін, розмін) - це письмово оформлене боргове зобов'язання встановленого зразка, яке засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку певну суму грошей власнику векселя (векселедержателю).

Векселі можуть видаватися тільки для оплати за поставлену продукцію, виконані роботи, надані послуги.

Векселі бувають *відсоткові і безвідсоткові, прості і переказні.*

Простий вексель (соло) - письмовий документ, який містить просте і нічим не обумовлене зобов'язання векселедавця (боржника) сплатити векселедержателю (кредитору) зазначену грошову суму у визначений строк і в обумовленому місці. Простий вексель виписується позичальником із зобов'язанням сплатити борг кредитору.

Переказний вексель (тратта) - письмовий документ, який містить простий і нічим не обумовлений наказ векселедавця платнику (3 особа) сплатити певну суму грошей отримувачу у визначений строк і у визначеному місці. Переказний вексель - це вимога кредитора до позичальника сплатити кошти третій особі – ремітенту (векселедержателю).

Переказний вексель використовується боржником для перекладу свого боргу на іншого суб'єкта підприємницької діяльності, який замість нього повинен сплатити по цьому векселю. В операціях з переказним векселем беруть участь три і більш учасника, зацікавлених в погашенні наявних взаємних заборгованостей.

Протягом всього часу існування векселя - з моменту прийняття рішення про видачу і до моменту погашення - його супроводять різні документи, які становлять так звану вексельну документацію (договори, акти, довіреність).

Короткостроковий вексель виданий - це вексель, який забезпечує заборгованість перед постачальниками, підрядниками й іншими кредиторами на строк менше 12 місяців.

Облік розрахунків за заборгованістю постачальникам, підрядникам та іншим кредиторам за одержані сировину, матеріали, товари, послуги, роботи та за іншими операціями, на яку підприємством видані векселі, ведеться на рахунку **62 «Короткострокові векселі видані»**.

За кредитом рахунку 62 «Короткострокові векселі видані» відображається видача векселів в забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників та інших кредиторів та в забезпечення інших операцій, за дебетом - погашення заборгованості за виданими векселями, її списання тощо.

Облік короткострокових векселів ведеться в розділі I **Журналу №3 «Облік розрахунків, довгострокових та поточних зобов'язань»** за кредитом рахунку 62 та в **Відомості** аналітичного обліку виданих та отриманих векселів **№3.4**.

Заборгованість за короткостроковими векселями виданими відображається в III розділі пасиву балансу у додатковій статті за рядком **1605 «Векселі видані»**.

Кореспонденція рахунків з обліку короткострокових векселів виданих

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Отримано від постачальника ТМЦ, роботи, послуги	20, 28	63
2.	Видано вексель в забезпечення заборгованості перед постачальниками	63	62
3.	Погашено раніше виданий вексель шляхом надання банку платіжного доручення й анулювання раніше виданого векселя	62	31
4.	Відображено операційну курсову різницю за короткостроковими векселями, виданими в іноземній валюті:		
	— при збільшенні курсу	945	622
	— при зменшенні курсу	622	714

4. Облік зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками

Постачальники - це юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, будівельних матеріалів, запасних частин, МШП), надають послуги (подачу електроенергії, газу, води, пари тощо), виконують роботи (поточний і капітальний ремонт основних засобів тощо).

Підрядники - спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво.

Під час обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками необхідно чітко виділяти дві події:

- надходження товарів, робіт, послуг;
- оплата за товари, роботи, послуги.

Надходження товарів, робіт, послуг підтверджують документи постачальника: накладні (для ТМЦ), акти прийнятих робіт, послуг, податкові накладні, товарно-транспортні накладні тощо.

Оплата проводиться на підставі рахунків (рахунків-фактур), які повинні бути акцептовані.

Отже, якщо підприємство вирішило придбати ті чи інші товарно-матеріальні цінності (роботи, послуги), то про таку подію свідчать принаймні два різні документи: банківський (касовий) документ про оплату їх вартості та накладна (акт) про надходження від постачальника.

Оприбуткування імпортованих товарів на складі покупця проводиться на підставі: зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу, вантажної митної декларації, приймального акту і акту експертизи торговельно-промислової палати, комерційних документів рахунків-фактур, що підтверджують митну вартість товару; транспортних накладних (залізничної накладної, авіанакладної, товарно-транспортної накладної, пакувальних листів тощо).

При здійсненні розрахунків в іноземній валюті складається довідка бухгалтерії про наявність курсових різниць при перерахуванні заборгованості згідно П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».

Заборгованість необхідно розподіляти на:

- монетарну, що виникає під час розрахунків на умовах наступної оплати;
- немонетарну, яка виникає під час здійснення попередньої оплати.

Курсові різниці виникають у результаті зміни валютних курсів тільки при наявності монетарної заборгованості. У випадку розрахунків авансами заборгованість не переоцінюється і курсові різниці не визначаються (немонетарна заборгованість).

Курсові різниці бувають:

- операційними, які виникають під час господарських операцій з активами і по зобов'язанням підприємства, пов'язаних з операційною діяльністю, і обліковуються на рахунках:

- 714 «Дохід від операційної курсової різниці»,

– 945 «Втрати від операційної курсової різниці»;
 – неопераційними, які виникають під час господарських операцій з активами і зобов'язанням підприємства в іновалюті, які пов'язані з інвестиційною і фінансовою діяльністю підприємства:

- 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці»,
- 974 «Втрати від неопераційної курсової різниці».

Для обліку поточних зобов'язань по розрахунках з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги призначений рахунок **63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»**.

По кредиту рахунку 63 відображається заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, надані послуги, по дебету - її погашення, списання тощо.

Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату.

На субрахунку 632 аналітичний облік, крім того, ведеться в гривнях та у валюті, обумовлений в договорі.

Аналітичний облік розрахунків по імпорتنих операціях можна здійснювати в розрізі країн, а всередині їх - в розрізі постачальників або номерів контрактів.

Обліковим регістром по рахунку 63 є **Журнал №3 та Відомість** аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками **№3.3**. За допомогою цього облікового регістру можна отримати інформацію про заборгованість перед постачальниками та підрядниками в розрізі контрагентів, строків виникнення та погашення заборгованості.

В балансі така заборгованість відображається в III розділі пасиву у рядку **1615 «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги»**.

Кореспонденція рахунків з обліку операцій з постачальниками і підрядниками

з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
Розрахунки на умовах наступної оплати			
1.	Отримані і оприбутковані (сума без ПДВ): – основні засоби – інші необоротні матеріальні активи – нематеріальні активи – виробничі запаси – МШП – товари	152 153 154 20 22 28	631
2.	Відображено належну суму податковою кредиту з ПДВ	641	631
3.	Оплачено постачальнику/підряднику за поставлені ТМЦ / виконані роботи: – готівкою з каси – з поточного рахунку – акредитивами або чеками	63	30 31 313, 314 372

з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
	— з підзвітних сум		60
	— короткостроковими позиками		50
	— довгостроковими позиками		
<i>Розрахунки на умовах попередньої оплати</i>			
4.	Виданий аванс постачальнику (сума з ПДВ)	371	311
5.	Відображено належну суму податковою кредиту з ПДВ	641	644
6.	Отримано і оприбутковано від постачальника ТМЦ (без ПДВ)	20, 28	631
7.	Відображено суму ПДВ	644	631
8.	Відображено зарахування заборгованостей за виданими авансами постачальникам за отримані ТМЦ (сума з ПДВ)	631	371
9.	Постачальником виконані роботи, надані послуги (акт):		
	— виробничого характеру	23	
	— загальновиробничі	91	63
	— адміністративного призначення	92	
	— пов'язаних зі збутом продукції	93	
10.	Надлишково перераховані кошти постачальнику, підряднику повернено на поточний рахунок підприємства	31	63
11.	Списано безнадійну кредиторську заборгованість	63	717

5. Облік поточних зобов'язань за розрахунками

Облік розрахунків з одержаних авансів

Облік одержаних авансів під поставку матеріальних цінностей або під виконання робіт, а також суми попередньої оплати покупцями і замовниками рахунків постачальника за продукцію і виконані роботи ведеться на субрахунок **681 «Розрахунки за авансами одержаними»**.

Облік розрахунків з одержаних авансів ведеться в розділі I журналу №3.

В балансі така заборгованість відображається в III розділі пасиву у додатковій статті за рядком **1635 «Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами»**.

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з одержаних авансів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Одержано аванс (з ПДВ)	311	681
2.	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	643	641
3.	Відвантажено готову продукцію, товари, роботи, послуги	361	70
4.	Відображено суму ПДВ	70	643
5.	Здійснено взаємозалік заборгованостей	681	361

Облік розрахунків з учасниками

Відносини підприємства з учасниками можна розглядати з двох сторін, з одного боку, учасники повинні повністю розрахуватися з підприємством за внесками до статутного капіталу. З іншого - підприємство зобов'язане сплачувати учасникам дивіденди.

Дивіденди - це прибуток, одержаний платниками податку від реалізації корпоративних прав, включаючи доходи, нараховані у вигляді відсотків на акції або на внески до статутного капіталу, за винятком доходів, одержаних від торгівлі корпоративними правами, та доходів від операцій з борговими зобов'язаннями та вимогами.

Дивіденди нараховуються підприємством з чистого прибутку після розрахунків з бюджетом, розподіляються відповідно до установчих документів і виплачуються учасникам після вирахування податку. Нарахування дивідендів ведеться у **відомості обліку дивідендів**.

Виплата дивідендів здійснюється готівкою, чеком, платіжним дорученням або поштовим переказом. Проте, вони можуть бути видані за рішенням АТ цінними паперами або товарно-матеріальними цінностями.

Для узагальнення інформації про розрахунки з учасниками та засновниками підприємства, що пов'язані з розподілом власного капіталу (дивіденди, повернення часток тощо), використовують рахунок **67 «Розрахунки з учасниками»**, який має такі субрахунки.

На субрахунку 671 обліковують дивіденди, нараховані власникам акцій (часток Статутного капіталу) за рахунок прибутку або інших передбачених установчими документами джерел.

На субрахунку 672 підприємства ведуть облік інших виплат, нарахованих засновникам та учасникам за користування майном, зокрема земельним і майновим паєм, а також виплат у зв'язку з одержанням належної вибулому учаснику (засновнику) частини активів підприємства.

На кредиті рахунка 67 відображається збільшення заборгованості перед засновниками та учасниками товариства, на дебеті - її зменшення (погашення), в т.ч. реінвестування доходів тощо.

Аналітичний облік на рахунку 67 ведеться за кожним засновником та учасником та за видами виплат, за винятком обліку з акціонерами-власниками акцій-сертифікатів, виданих на пред'явника.

Облік розрахунків з учасниками ведеться в розділі II журналу №3.

В балансі така заборгованість відображається в III розділі пасиву у додатковій статті за рядком **1640 «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками»**.

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з учасниками

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховані дивіденди	443	671
2.	Нарахований податок з доходів фізичних осіб на суму нарахованих дивідендів	671	641
3.	Виплачено дивіденди:		
	— готівкою		301
	— шляхом перерахування грошових коштів з поточного рахунку	671	311

Облік внутрішніх розрахунків

Для обліку внутрішніх розрахунків призначено два субрахунки рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями»:

- **682 «Внутрішні розрахунки»;**
- **683 «Внутрішньогосподарські розрахунки».**

На субрахунку 682 «Внутрішні розрахунки» ведеться облік всіх видів розрахунків з дочірніми підприємствами.

На субрахунку 683 «Внутрішньогосподарські розрахунки» ведеться облік внутрішньогосподарських розрахунків з виробничими одиницями і господарствами, виділеними на окремий баланс, за взаємним відпуском матеріальних цінностей; реалізацією продукції, робіт, послуг; передачею витрат загальноуправлінської діяльності; виплатою заробітної плати працівникам цих господарств; за іншими видами розрахунків.

Облік внутрішніх розрахунків ведеться в розділі I Журналу №3.

В балансі така заборгованість відображається в III розділі пасиву у додатковій статті за рядком **1645 «Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків».**

Кореспонденція рахунків з обліку внутрішніх розрахунків

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Одержано виробничі запаси від дочірніх підприємств	20	682
2.	Погашено дочірнім підприємством короткострокову позику в рахунок поточних взаєморозрахунків	60	682
3.	Здійснено поточні розрахунки з дочірніми підприємствами	682	30, 31
4.	Видано довгостроковий вексель в рахунок погашення заборгованості перед дочірнім підприємством	682	51
5.	Надійшли кошти від внутрішньогосподарських підрозділів, що мають окремі баланси	311	683
6.	Перераховані суми заборгованості внутрішньогосподарським підрозділам, що мають окремі баланси	683	311

6. Облік інших короткострокових зобов'язань

Облік поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями

Для узагальнення інформації про стан розрахунків за поточними зобов'язаннями, переведеними зі складу довгострокових, при настанні строку погашення протягом дванадцяти місяців з дати балансу призначено рахунок **61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями».**

За кредитом рахунку 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» відображається та частина довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, за дебетом - погашення поточної заборгованості, її списання тощо.

Підставою для цього є довідки бухгалтерії, складені на основі договорів, актів приймання-передачі векселів та інших документів, в яких зазначено погашення довгострокової кредиторської заборгованості.

Спочатку довгострокова заборгованість відображається у розділі II «Довгострокові зобов'язання» пасиву балансу. На початку року, коли до її погашення залишається менше 12 місяців, ця сума переходить до статті **1610 «Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»** розділу III пасиву балансу.

Кореспонденція рахунків з обліку поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Одержано довгостроковий кредит	311	501
2.	Переведено довгострокову позику до складу поточної заборгованості (за рік до погашення)	501	611
3.	Погашено кредит	611	311

Облік інших поточних зобов'язань

До складу інших поточних зобов'язань включають суми заборгованості, які не включені у вище перераховані статті поточних зобов'язань.

Зокрема, це кредитове сальдо по рахунках:

- **372 «Розрахунки з підзвітними особами»,**
- **644 «Податковий кредит»,**
- **684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»,**
- **685 «Розрахунки з іншими кредиторами».**

На субрахунку 684 ведеться облік нарахованих відсотків за:

- використання коштів або товарів (роби; послуг), отриманих у кредит;
- використання майна, отриманого в користування (орендні, лізингові операції тощо);
- іншими операціями.

На субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» ведеться облік операцій, які не передбачені для обліку на інших субрахунках рахунка 68 «Розрахунки за іншими операціями», а саме з різними організаціями за операціями некомерційного характеру (навчальними та науково-дослідними закладами тощо); за іншими операціями.

Облік цих розрахунків ведеться в **Журналі №3**.

Інші поточні зобов'язання відображаються у III розділі пасиву балансу у складі однойменного рядку **1690**.

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за іншими операціями

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховані відсотки	951	684
2.	Сплачені відсотки	684	311
3.	Утримано із заробітної плати працівників кошти за дитячий садок, профспілкові внески, аліменти тощо	66	685
4.	Отримано послуги транспортної організації за перевезення прид-	152	685

	баного основного засобу		
5.	Відображено суму ПДВ за послуги із перевезення	641	685
6.	Оплачено заборгованість перед кредиторами коштами з поточного рахунку	685	311